

ОСОБЛИВОСТІ НАГОЛОШУВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Підготувала студентка 1 курсу
факультету фінансів та обліку
Лукьянова Агрипіна
Керівник: доц. Тесленко Н.О.

- Мета роботи: проілюструвати поширені помилки в наголошуванні економічних термінів і показати, чому правильний наголос – це важливо.
- Наголос є засобом фонетичного оформлення слова, виступає виразником душі слова. Втрачаючи наголос, слово часто втрачає свою самостійність.

Чути наголос у словах і правильно їх наголошувати – важливе вміння, без якого неможливе саме мовлення. Нормативне наголошування слів є однією з найхарактерніших ознак культурного і грамотного мовлення. Саме у вживанні наголосів у словах в усному мовленні трапляється найбільше помилок.

Мої спостереження на заняттях з дисциплін «Економічна теорія» і «Гроші та кредит» виявляють значну кількість широко вживаних в економічних спеціальностях слів, у наголошуванні яких студенти допускають помилки, що значною мірою знижує культуру їхнього професійного мовлення. При цьому насторожує той факт, що більшість цих слів є спеціальними термінами, які нам, як фахівцям, необхідно вимовляти і наголошувати правильно.

Словник економічних термінів

У сучасній українській літературній мові найбільш актуальною є вимова галліцизмів¹, яка найбільше наближається до вимови етимонів², використовуючи фонічні елементи української мови.

В українській мові, як відомо, наголос слова характеризується такими особливостями: він динамічний (силовий), різномісний (не закріплений за певним складом і може падати в різних словах на будь-який склад), рухливий. У французькій мові місце наголосу завжди фіксоване, окситональне, тобто він завжди падає на останній склад окремого слова, ритмічної групи чи цілої фрази.

Терміни фінансово-економічної галузі, запозичені з французької мови, здебільшого зберігають наголос, властивий їм у мові-джерелі, наприклад: БА́НК, -у, мн. -и, -ів; РЕФО́РМА, -и, мн. -и, РЕФО́РМ; ФО́НД, -у, мн. -и, -ів.

¹ Галліцизм — слово або вираз, що запозичені з французької мови.

² Етимон - відновлювана первісна форма даної одиниці мови (кореня, слова, фразеологізму).

МА́РКЕТИНГ — це діяльність, спрямована на досягнення цілей підприємств шляхом формування попиту та максимального задоволення потреб споживачів.

Слово «маркетинг» транслітерувалося з англійського слова «market» (ринок). Наголос в англійському слові на літері «А». Всі маркетингологи, які є професіоналами своєї справи, знають цей факт. Відповідно, по наголосу з вуст маркетинголога можна зрозуміти, яким мАркетингом або маркЕтингом він займається.

Вживання поняття "маркетинг" українською мовою часто викликає суперечки щодо складу, на якому слід робити наголос. Ряд фахівців з питань мовознавства вважають, що наголос на першому складі, відповідно до проголошення слова "маркетинг" англійською, слід ставити, якщо контекст відноситься до професійного спілкування. Поза ним наголос ставиться на другому складі, оскільки для більшості людей, що говорять українською, простіше вимовляти форми непрямих відмінків: маркетингу, маркетингами тощо.

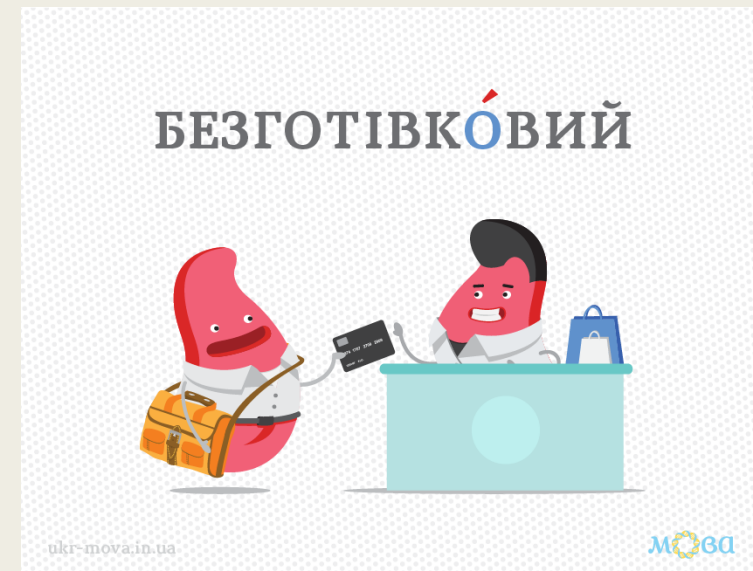
Стереотипні видання словників пропонують наголос на першому складі.

ВІТРАТИ (в економіці) — зменшення економічних вигод в результаті вибуття грошових коштів або іншого майна.

ЗАРОБІТОК — те, що зароблене, плата за виконану роботу.

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ — платежі, які здійснюються шляхом перерахування з рахунку платника на рахунок кредитора у банках без використання грошових купюр

Особливу увагу ми приділили наголошуванню прикметників, які використовують для позначення певних економічних визначень:

- **СТРОКОВІЙ** — визначений на певний відрізок часу.
- **ВАЛОВІЙ** — не розділений на складові частини; загальний.
- **ФАХОВІЙ** — стос. до фаху, пов'язаний з якимось фахом.

АЛЕ

- **ОПТОВІЙ** — який здійснюється оптом; гуртовий.
- **РІНКОВІЙ** — прикм. до ринок; стос. до ринку.

НАДЛІШОК — кількість кого-, чого-небудь, що перевищує потребу;
та кількість, частина, яка залишається після задоволення всіх потреб.

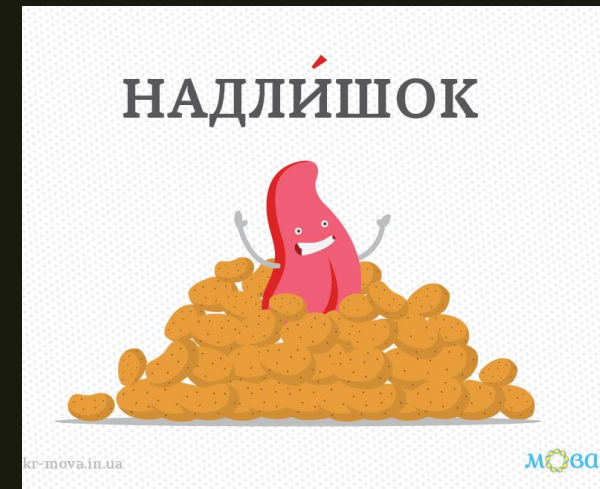
Слово «надлишок часто наголошується неправильно через те, що існує слово «залишок», де наголос падає на перший склад (на префікс). У цих слів спільний корінь, тому здається, що «надлишок» можна наголосити на другий склад. Але це неправильно.

Споживчий **на́длишок** – різниця між ціною, яку споживач готовий був заплатити за товар, і тієї, яку він дійсно платить при покупці. Іншими словами це виграш споживача при покупці через перевищення корисності товару, що купується над ціною.

[uk.wikipedia.org > wiki > Надлишок_споживача](https://uk.wikipedia.org/wiki/Надлишок_споживача) ▾

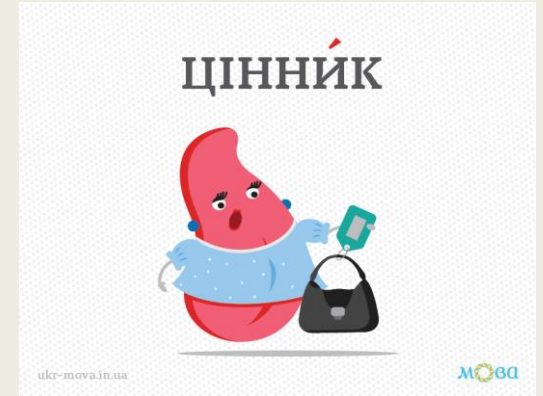
[Надлишок споживача — Вікіпедія](https://uk.wikipedia.org/wiki/Надлишок_споживача)

Навіть Вікіпедія може помилятися!

Ці слова не є економічними термінами, але досить часто зустрічаються у професійному мовленні серед економічних спеціальностей:

- **ЦІННІ́К** — довідник або покажчик цін, розцінок на що-небудь.
- **КВАРТА́Л** — четверта частина року.
- **МЕРЕ́ЖА** (торговельна) — сукупність торговельних підприємств, що забезпечують рух товарів у сферу кінцевого споживання.

Декілька правил наголошування, які безпосередньо стосуються слів, пов'язаних з економікою:

- Наголос в українській мові вільний, себто не однаковий в усіх словах і формах, як то буває по інших мовах.
- В іменниках жіночого роду на -а, -я і групою приголосних перед закінченням із кореня або приростка наголос пересувається в множині на закінчення:

КОПІ́ЙКА — КОПІ́ЙКИ
ЦІНА́ — ЦІ́НИ

- Наголос зберігається:

ГРО́ШІ — ГРО́ШЕЙ

- Дуже часто в дієсловах другої відміни на -іти в формах теперішнього (майбутнього) часу дійсного способу в усіх формах, крім першої особи однини, наголос пересувається на один склад у напрямі до початку слова:

ПЛАТІ́ТИ — ПЛА́ТИШ

- В прислівниках з прикметників, у яких невиразний наросток (-кий і -ний), є нахил переносити наголос на початковий склад (рідше з середини на останній):

ДОРОГІ́Й — ДО́РОГО

Декілька цікавих економічних термінів, наголос у яких треба запам'ятати:

- **ШЕ́ДУЛА** - основний розділ полісу страхування повітряних суден.
- **ДА́МНО** - комісія банку за інкасування іногородніх векселів, яка стягується з пред'явника векселя.
- **ЕМБА́РГО** (від ісп. Embargo) — це заборона чи обмеження експорту товарів до держав, визначених міжнародними організаціями.
- **АБА́НДОН** (фр. abandon) — відмова страхувальника від своїх прав на майно і передача цих прав страховикові з метою отримання від нього повної страхової суми.

Висновки:

Економічна термінологія є частиною всієї лексичної системи української мови.

В усіх ЗВО України, які забезпечують підготовку фінансистів та економістів підприємств, працівників банківських установ та фахівців інших спеціальностей економічного профілю, викладання здійснюється державною мовою, тому зростає необхідність формування високої мовної культури майбутніх фахівців, ознайомлення з нормами української літературної мови, опанування мови спеціальності й досконалого вивчення термінологічного інструментарію сучасної економічної лексики.

Наша мова поповнюється термінами іншомовного походження, серед яких значна кількість економічних. З цього виникає потреба бути уважним із наголосом у таких словах.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Головащук Е. І. Складні випадки наголошення. Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
2. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова
3. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення /Н.Д.Бабич. – Львів :Світ, 1990. – 323 с.
4. Фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : Юнін О.С., Круглова О.О., Савельєва М.О. та ін. – Дніпро: Видавець Біла К.О., 2018.–164 с.
5. К. Г. Городенська // Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць. — К.: КНЕУ, 2009. — Вип. VIII. — С. 3–9.
6. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. – Львів:
7. Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.
8. Словник фінансово-правових термінів / за заг. ред. д. ю.н., проф. Л. К. Воронової. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Алерта, 2011– 558 с.
9. [Електрон. ресурс] - <https://r2u.org.ua/guides/synyavsky/nagolos>